Maart nieuwsbrief

Beste leensters, leners en andere belangstellenden,

Om niet voorbij te gaan aan de oorlog in Oekraïne ben ik op zoek gegaan naar schrijfsters met een Oekraïense achtergrond, schrijfsters die in het Nederlands zijn vertaald of er in schrijven. Vaak zijn zij zelf, hun ouders of grootouders naar andere landen in Europa gevlucht als gevolg van de politieke situatie in hun vaderland. De literatuur die ze schrijven heeft vrijwel altijd banden met hun eigen geschiedenis, met die van hun familie en/of van Oekraïne zelf. Dat maakt dat het een manier kan zijn om meer te weten te komen over dit land, zijn geschiedenis, de Oekraïense en de Russische ziel, en om de verschillende kanten van wat er nu gebeurt beter te begrijpen.

* Al dan niet toevallig zijn vandaag de zes genomineerden voor de Libris Literatuurprijs bekend gemaakt, de prijs voor de 'beste oorspronkelijk Nederlandstalige roman' van het afgelopen jaar. Een van hen is ***Lisa Weeda*** met haar debuutroman ***Alexandra.***
Lisa Weeda is een Nederlands-Oekraïense schrijfster en geboren in Rotterdam. Ze is ook literair programmamaker, scenariste, audiofan en virtual reality-regisseur. Ze werd uitgeroepen door de Volkskrant tot literair talent van het jaar 2022. Tekst is altijd de basis van haar werk, maar de vorm waarin je ze dat giet staat vrij. Oekraïne, het moederland van haar grootmoeder, staat vaak centraal in haar werk, zo ook in *Aleksandra*. Met deze historische roman maakte ze ook deel uit van het initiatief '*Vrouwen schrijven geschiedenis*'. In 2016 verscheen van haar ***De benen van Petrovski,*** een literaire verslag van twee reizen die Lisa maakte naar en door Oekraïne, waar nog een groot deel van haar familie woont. Het is een verhaal over kansen zien en kansen nemen, over generatiegenoten en hun onzekere toekomst, in non-fictie maar met literaire middelen. Ze schuwt de metafoor niet en naast haar observaties durft ze ook te laten zien: dit is wat ik niet weet.

In *Alexandra* reist *Lisa Weeda* in opdracht van haar 94-jarige grootmoeder Aleksandra naar Loegansk, op zoek naar het graf van haar oom Kolja, die sinds 2015 is verdwenen. Haar grootmoeder werd in 1942 vanuit Oekraïne gedeporteerd en in

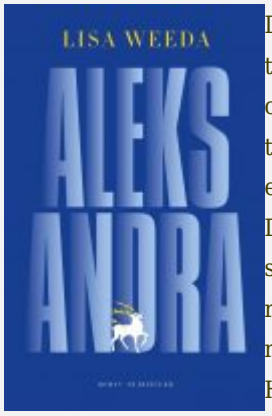

Duitsland in de oorlogsindustrie tewerkgesteld. Lisa weet de grenspost van het oorlogsgebied te trotseren en ontmoet in haar verbeelding, haar overgrootvader Nikolaj, die al bijna driekwart eeuw op zijn dochter zit te wachten. Samen met hem gaat ze op zoek naar sporen van haar neef, die tijdens het in 2014 opgelaaide conflict in Oost-Oekraïne is vermoord. *Lisa Weeda* vond een vorm en een stem om dit indringende verhaal op een bijzondere en prachtige manier te vertellen.
De Libris-jury schrijft o.a. "De manier waarop Weeda verschillende tijdvakken in en over elkaar laat schuiven, getuigt van durf en verbeeldingskracht. Datzelfde geldt voor haar gebruik van magisch-realistische elementen om een harde werkelijkheid te beschrijven. *Aleksandra* maakt honger, kou, moed en wanhoop heel invoelbaar in een aantal onvergetelijke scènes."
Het interview in de Volkskrant: https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/het-literair-talent-van-2022-is-lisa-weeda-ik-ben-kapotgegaan-voor-dit-boek~bdffb27d/

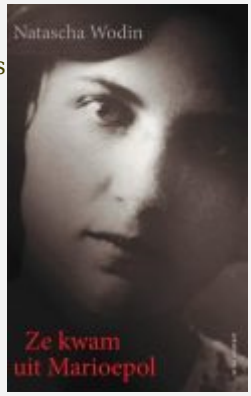

* Een andere bijzondere schrijfster is ***Natascha Wodin*** (1945), een Duitse schrijfster met Oekraïens-Russische wortels. Ze werd geboren in een vluchtelingenkamp in Beieren. ***Ze kwam uit Marioepol*** is een autobiografische getuigenis. Toen ze 10 jaar was, pleegde haar moeder Jevgenia zelfmoord – zonder briefje, haar zusje was vier. Ze weet alleen dat haar moeder oorspronkelijk uit Marioepol komt, een havenstad in het zuidoosten van Oekraïne. Haar ouders waren tijdens de Tweede Wereldoorlog vanuit Oekraine als dwangarbeiders naar Duitsland gedeporteerd. Herinneringen aan haar moeder heeft Natascha nauwelijks. Op die ene zin na: “Als jij zou hebben meegemaakt wat ik heb meegemaakt….” Maar wat dan? Jevgenia nam haar geheim mee in het graf. Met de hulp van een Griekse man uit Mariepol, met wie ze online contact krijgt, begint haar speurtocht naar het raadsel van haar moeder.

Maar *Natascha Wodin* schreef meer: ***Ergens in dit duister*** is het vervolg op *Ze kwam uit Mariepol,* over haar vader die niet thuis was toen haar moeder zich verdronk. Minstens twee weken lang lag het lijk van zijn jonge vrouw in een koelcel, terwijl er vergeefs naar hem werd gezocht. Hij duikt ten slotte op. Zijn terugkomst is voor Natascha geen troost, maar het begin van een akelige dwaaltocht door het naoorlogse Duitsland.
In de vrouwenbibliotheek staan 2 boeken van Natascha Wodin: *Ooit leefde ik,* waarin ze over haar ervaringen tijdens de na-oorlogse jaren in een Duits provinciestadje vertelt, en *De glazen stad,* waarin ze levensvervulling zoekt in de Russische literatuur en de Russische letterkundigen.

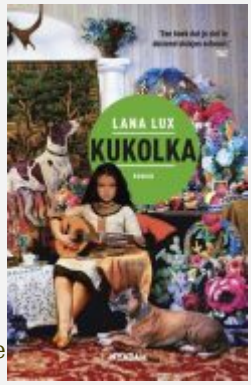

* ***Lana Lux*** is geboren in Dnjepropetrovsk (de 3e stad in Oekraïne) en emigreerde met haar ouders naar Duitsland toen ze 10 jaar oud was. Ze is naast schrijfster ook actrice en woont in Berlijn. ***Mijn moeder heeft altijd gelijk*** is haar meest recente roman, die gaat over een meisje/jonge vrouw, dat/die niet voldoet aan de verwachtingen van haar moeder, een Oekraïense schone die haar land heeft verlaten en nooit achteromkijkt. (zie ook nieuwsbrief augustus 2021).
In 2017 verscheen haar eerste roman ***Kukolka,*** die veel lof oogstte bij recensenten. In de jaren 90 in Oekraïne ontsnapt Samira, een 7-jarig meisje, uit een weeshuis en gaat op zoek naar vrijheid en naar een thuis. Ze komt terecht in een huis met andere kinderen, zonder stroom, warm water of wc. Dat vindt ze niet erg, want ze heeft een eigen bank om op te slapen en een bijna volwassen vriendin, die haar alles leert. Bovendien heeft ze een baantje: bedelen. Ze is er goed in want niemand kan dit mooie kind weerstaan. Alles lijkt perfect. Of toch niet? Ondanks alle uitbuiting, het misbruik en leed blijft Samira steeds geloven dat alles beter zal worden.

* ***Kateryna Kalytko*** is een van de belangrijkste literaire stemmen van na de onafhankelijkheid van Oekraïne in 1991. Ze is geboren op internationale vrouwendag in 1982, heeft Politieke Wetenschappen en Journalistiek gestudeerd en woont in de stad Vinnytsia, op 200 kilometer van Kiev. Ze schrijft poëzie en korte verhalen. Haar werk is in meer dan 10 talen vertaald. Haar gedicht ‘*april 6*’ is opgenomen in de bloemlezing *Words for war, new poems from Ukraine* (2017), een relevant werk dat een literaire stem geeft aan het geweld in Oost-Oekraïne. Hoe is het om in een land te leven waar oorlog woedt en wat is de invloed op de dichters en hun poëtica? De informatie over *Kateryna* vond ik op de website van het Poëziecentrum, maar ik kon niet achterhalen of er ook werk, of eventueel een los gedicht, van haar in het Nederlands is vertaald.

* En dan is het op 8 maart ook weer ***Internationale vrouwendag***. Het thema dit jaar is *solidariteit,* meer in het bijzonder

solidariteit van mannen met de 'vrouwenzaak'. De ***HeForShe*** campagne werd gelanceerd door VN-vrouwen en werft wereldwijd mannen en jongens die zich willen inzetten voor gendergelijkheid en de positie van vrouwen. Het startschot van de hele campagne was de speech die *Emma Watson,* de Britse actrice bekend van de Harry Potter-films, gaf bij de Verenigde Naties in New York in 2014. In haar boodschap pleit ze voor gendergelijkheid als een zaak van de hele wereldbevolking en niet als twee tegengestelde idealen (te zien op: https://www.youtube.com/watch?v=gkjW9PZBRfk). Ook de Nigeriaans-Amerikaanse schrijfster *Chimamanda Ngozi Adichie* mengt zich in het gesprek erover, "Wanneer we traditionele rolpatronen en gender-specifieke verwachtingen loslaten en uitgaan van unieke individuen, dan zou ieder mens daar gelukkiger van worden," zowel mannen als vrouwen.

Op de website van *Internationele vrouwendag* kun je meer informatie vinden en dus ook de activiteiten die overal georganiseerd worden. Meer info: https://www.internationale-vrouwendag.nl/

Onlangs uitgebrachte andere titels

– De bijna 80-jarige Chileense *Isabel Allende* blijft schrijven en viert dit jaar haar 40-jarig jubileum met een nieuwe historische roman die zich afspeelt in haar geboorteland, ***Violeta***. In 2020, midden in de coronapandemie schrijft Violeta del Valle, 100 jaar oud en in haar laatste dagen, in een brief aan haar kleinzoon haar levensverhaal. Geboren in Chili tijdens de Spaanse grieppandemie komen vervolgens alle gebeurtenissen van de 20e eeuw voorbij, haar armoede en voorspoed, de verliezen en vreugdes, de grote liefdes van haar leven en het verwoestende liefdesverdriet dat daarna kwam. Belangrijke ontwikkelingen in de geschiedenis hebben haar turbulente leven bepaald: de strijd voor vrouwenrechten, de opkomst en ondergang van tirannen en uiteindelijk niet een, maar twee pandemieën.

– ***Apate spreekt*** is een kort verhaal, of eigenlijk een theatermonoloog, van de Pools-Belgische schrijfster en filosofe *Alicja Gescinska.* De godin van de leugen en de misleiding keert terug op aarde om de mensheid aan te spreken. Zij, *Apate,* is het beu om alsmaar beschimpt en verwenst te worden. De leugen zou niet deugen, en wordt zelfs als het grootste kwaad bezien. Zij zou de reden zijn voor corrupte politiek, gebroken liefdes, ontwrichte samenlevingen. Maar is dat werkelijk zo? Hoe zouden onze levens eruitzien zonder de mogelijkheid om elkaar te misleiden? Op scherpe wijze fileert Apate het menselijke onvermogen om de leugen naar waarde te schatten. Afwisselend misprijzend of vol mededogen gaat ze tekeer tegen de mensheid die de waarheid verafgoodt. Ze legt uit waarom onze blinde focus op waarheid, wetenschap en rationaliteit het leven verziekt. Ze wil wakker schudden, tegen gangbare opvattingen schuren en toelichten toe waarom de leugen van alle deugden de meest onderschatte is.

– ***Wachter op de morgen*** is na *De kaalvreter* de 2e roman van *Machteld Siegmann* en zou gaan 'over het innerlijk kompas'. De 72-jarige Tak logeert een tijdje bij zijn kleindochter, omdat er een vrachtwagen zijn huis is in gereden. Aria is een jonge, alleenstaande kunstenares, ze woont in de stad en is acht maanden zwanger. Eerder dan verwacht, vlak voor kerst, beginnen de weeën. Tot het kind geboren is, wijkt Tak uit naar de onderbuurman. Terwijl Tak hem helpt met het optuigen van de kerstboom, vertelt hij het verhaal van zijn leven. Over zijn kindertijd, de dood van zijn moeder, over dwangarbeid, zijn huwelijken en zijn dochter Marina, met wie hij gebroken heeft. Wat zal de ochtend hem brengen?

– *Jessamine Chan* is een 1e generatie Chinese in de VS. Haar worsteling daarmee komt terug in haar debuutroman ***De school voor goede moeders***. Ze begon er aan te schrijven toen ze nadacht over zwanger worden, maar bang was voor het moederschap, o.a. door een artikel over een vrouw die het ouderlijk gezag over haar zoon had verloren. Ook dit laatste heeft ze verwerkt in haar meeslepende ideeënroman. Frida Liu, die niet voldoet aan de verwachtingen van haar Chinese ouders, is gek op haar dochter, maar moet na een foute beslissing een heropvoedingsprogramma van de overheid volgen om het ouderlijk gezag over haar dochter te kunnen behouden. Maar, het verhaal gaat niet alleen over hoe gevaarlijk de geldende normen rondom 'perfect ouderschap' zijn en de agressie van de staat jegens vrouwen; ook gaat het over vrouwen onder elkaar, een systeem dat gezinnen uit elkaar drijft, en het verdriet en de vreugde van de hechte band tussen moeder en kind.

– In haar roman ***De visionair*** onderzoekt *Anja Sicking* de ethische dilemma's die voortkomen uit onze steeds grotere afhankelijkheid van kunstmatige intelligentie. Een jongen krijgt tijdens een roboticaproject op school het plan om een digitale bril te ontwerpen waarmee hij de emoties van anderen kan lezen. Zijn eigen vermogen om de expressie van mensen te duiden is beperkt, hij leeft vooral in zijn hoofd en fantasiewereld. Hij gelooft in de onbegrensde mogelijkheden van technologie, en denkt dat we alles moeten kunnen meten en weten. Als hij verliefd wordt, dreigen zijn opvattingen over de meetbare mens hun bestaansrecht te verliezen. Jaren later, terwijl hij een belangrijke bijdrage levert aan een door technologie beheerste wereld, bloeit zijn verliefdheid weer op. Kan hij wel grip krijgen op zichzelf en de ander?

– ***Hubertina Aretz*** is geen fictief personage. Ze werd op 22 augustus 1893 in Horbach bij Aken 'echt' geboren in een streng katholiek mijnwerkersgezin, ze heeft 'echt' gediend als pastoorsmeid in Nederlandse parochies, en ze heeft zich tijdens de Tweede Wereldoorlog ook 'echt' ingezet voor de ondergedoken Joden van Antwerpen. Daar heeft ze een hoge prijs voor betaald. In de naar haar genoemde roman reconstrueert de Vlaamse *Kristien Hemmerechts* haar leven op basis van haar eigen getuigenissen en minutieus onderzoek in archieven. Om hiaten in te vullen is een beroep gedaan op verbeelding en empathie.

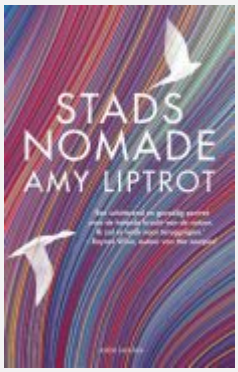

– ***Stadsnomade*** van *Amy Liptrot* is een filosofische overdenking over onze tijd, vastigheid versus vluchtigheid, liefde in tijden van Tinder, de eeuwig draaiende maan die voor Liptrot als ijkpunt dient, het idee van thuis, roots, stad versus buiten/natuur, liefde en rouw. In de hoop haar geisoleerde leven op de Orkneyeilanden achter zich te laten, boekt Amy Liptrot een enkele reis naar Berlijn. Ze hopt van onderhuur naar onderhuur en van het ene slechtbetaalde baantje naar het andere. Alles is vluchtig, inclusief haar internetdates. Het enige wat haar richting geeft, is de natuur om haar heen: zwemmen in Berlijnse meren en de stadse wildernis ontdekken – haviken, bonte kraaien en wasberen. Een jaar lang stelt Amy zich open voor nieuwe ervaringen, verrassingen, inspiratie en liefde. Die vindt ze, en het zet haar leven op z'n kop. Tot ze, net zo plotseling als dat ze de liefde gevonden had, verlaten wordt en instort.

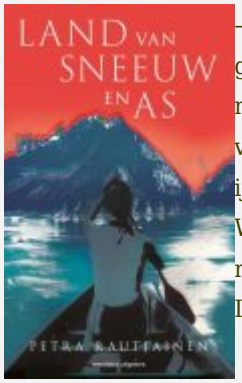

– In ***Land van sneeuw en as*** onderzoekt de Finse *Petra Rautiainen* een zwarte bladzijde uit de Finse geschiedenis. In 1944 wordt in Lapland een jonge Finse soldaat opgeroepen om als tolk in een nazigevangenenkamp te werken. Omringd door wreedheid en dood, worstelt hij om zijn menselijkheid vast te houden. Wanneer de vrede aanbreekt, worden de misdaden bedolven onder de sneeuw en het ijs. Een paar jaar later krijgt journaliste Inkeri de opdracht de snelle ontwikkeling van het afgelegen West-Lapland te onderzoeken. Haar eigenlijke motivatie is persoonlijker: ze volgt een spoor naar haar man, die tijdens de oorlog verdwenen is. Maar de dorpelingen willen niet stilstaan bij het verleden, en Inkeri's vragen wekken argwaan. Terwijl ze meer te weten komt over haar geheimzinnig huurder

Olavi, en probeert bevriend te raken met een jong Sami-meisje, ontdekt ze verontrustende feiten.

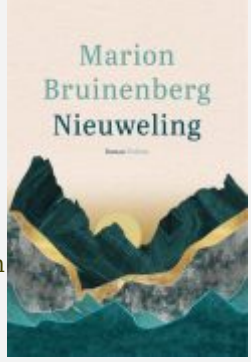

– ***Nieuweling*** werd aangekondigd als de literaire verrassing van dit voorjaar, de debuutroman van *Marion Bruinenberg*. Simone, bijna dertig, woont in een vergrijsd Alpendorp. De bergen zijn er zo hoog, dat de zon er negen maanden niet bovenuit komt. Alle jongeren zijn er vertrokken, Simone is gebleven. Ze wacht, op iets of iemand, terwijl het rondom haar steeds donkerder wordt. Maar dan is daar ineens stralende Eveline, een jonge botaniste, die zomers onderzoek doet naar schaduwplanten. Ze neemt Simone mee op sleeptouw en laat haar weer de schoonheid van het dal zien. De twee sluiten een hechte vriendschap. Maar Eveline neemt langzaam Simones hele leven over: haar keuzen, haar relaties met de dorpelingen en zelfs haar huis. Simone krijgt het gevoel dat ze aan het verdwijnen is. Want ben je er nog wel, als iedereen je vergeten is?

– Als 18-jarige publiceerde *Rebecca West* in 1910 haar eerste artikel als gepassioneerde suffragette in *The Freewoman*.

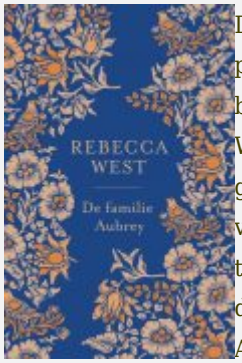

Daarna werkte ze voor verschillende tijdschriften en kranten, zoals de *New York Herald Tribune*. Ze publiceerde ook zeven romans. Toen ze op 90-jarige leeftijd overleed, had ze kennis gemaakt met veel bekende mensen, had ze een korte relatie gehad met Charlie Chaplin, en was ze vriendin van Virginia Woolf. Haar hoogste onderscheiding: Dame of the British Empire. Haar leven was vol afwisseling, gedurfde kritiek en experimentele journalistiek. Haar semi-autobiografische trilogie is nu (opnieuw?) vertaald als de *Aubrey-trilogie*. In deel 1, ***De familie Aubrey,*** zijn vader, moeder en hun tweelingdochters, Mary en Rose, pianowonderen, de zoon is een levendige jongen, en de oudste dochter is een mooie, gedreven vrouw met muzikale aspiraties. Maar de getalenteerde en excentrieke Aubrey-familie geniet zelden van een moment van harmonie. De spilzieke vader dreigt zijn familie voortdurend aan een financiële ondergang te helpen. Nu moeten ze verhuizen zodat hun vader een stabiele baan kan vinden. Ondanks alle tegenslag hopen de Aubreys dat kunst hen zal redden van de kakofonie van een leven dat afglijdt naar armoede.

– ***Lege huizen*** van *Brenda Navarro* begint met de verdwijning van een kind. Zijn moeder is radeloos. Ze raakt de grip op haar leven kwijt, wordt gekweld door zijn afwezigheid, maar ook door haar eigen twijfel: wilde ze hem eigenlijk wel? In een arbeiderswijk aan de overkant van Mexico-Stad beschermt een andere vrouw het gestolen kind. Zij verlangde wanhopig om moeder te zijn, maar haar leven nam een gewelddadige wending en bracht een andere realiteit met zich mee. Afwisselend zijn deze twee contrasterende stemmen te horen. Daarmee confronteert de roman de lezer met de verlangens, spijt en sociale druk die gepaard gaan met het moederschap. *Brenda Navarro*, geboren in Mexico (1982), studeerde sociologie en feministische economie aan de Universidad Nacional Autónoma de México. Ze heeft een Master in Gender Studies van de Universiteit van Barcelona. In 2016 richtte ze Enjambre Literario op, een groep Ibero-Amerikaanse schrijfsters, die het schrijven door vrouwen promoot. Ze woont in Madrid.

– *Sana Valiulina* groeide op in Tallinn (Estland), in een gezin van ongelovige islamitische Tataren. Na haar studie Noorse taal- en letterkunde in Moskou emigreerde ze naar Amsterdam. Ze schreef al meerdere, soms deels (auto)biografische romans. In ***De boekhouder en de Overste*** heerst de Overste, afgeschermd van de wereld vanuit zijn slot, al jaren over Gazolia. Als hij toevallig een brief van de Boekhouder onder ogen krijgt, is hij met stomheid geslagen. Wie is toch deze zot die creperend in de gevangenis nog altijd weigert valse documenten te ondertekenen? Wie maalt nog om de waarheid in het land waar slechts één Waarheid geldt, heilig en onaantastbaar? Geteisterd door herinneringen en gedreven door nieuwsgierigheid daalt de Overste af naar de ondergrondse kerker om deze man te

ontmoeten.

– *Sarah Neutkens* is 23 jaar, autodidacte, multitalent en altijd bezig. De radio in haar hoofd staat steevast aan. Ze speelt piano en componeert hedendaagse klassieke muziek. Ook maakt ze beeldende kunst, staat model en schrijft. In Nijmegen studeerde ze kunstgeschiedenis. Het liefst wil ze het leven helemaal uitkleden. In ***Een blote man beminnen*** wordt de vertelster hartstochtelijk en lichamelijk verliefd. Ze wil zich totaal geven en ook alles nemen. Aan die blote man dus, de man die zo'n overweldigende invloed op haar heeft dat je je meteen afvraagt of dit wel goed zal aflopen. Je wordt als lezer overstelpt met beelden, voelt de hopeloosheid van de liefde en wordt samen met de vertelster een ander mens, iemand die beseft dat vrijheid soms zwaar is om dragen, omdat die gepaard gaat met vallen en opstaan. Een interview in De Morgen geeft een mooi beeld van de schrijfster en haar poëtische en onorthodoxe debuutroman: https://www.demorgen.be/tv-cultuur/toen-sarah-neutkens-een-blote-man-beminnen-af-had-viel-ze-flauw-bij-de-dokter~b18efcbd/

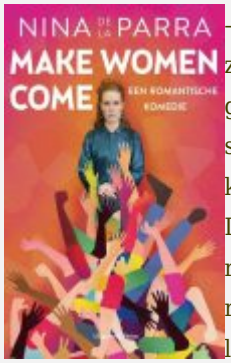

– In ***Make women come*** legt *Nina de la Parra* neuroses bloot die schuilgaan achter haar existentiële zoektocht naar 'de perfecte man'. Met haar soortgenoten –een roedel ambitieuze vrouwen die met niets genoegen neemt– bespreekt Nina hoe 'autistisch' en 'teleurstellend' mannen vaak zijn. Blijkbaar is het succesverhaal van onafhankelijkheid moeilijk voort te zetten zodra er seks in het spel komt. Grote Nina kijkt toe hoe kleine Nina tien jaar lang een spoor van vernieling aanricht onder Noorse, Nederlandse, Duitse, Britse en Surinaamse mannen. Op humoristische wijze beschrijft ze onenightstands, lange relaties, korte relaties en flirtdebacles – en is onverbloemd eerlijk over waar het misgaat in de romantische liefde. Van steamy seks in Surinaamse onehourhotels naar Scandinaviërs die haar niet laten klaarkomen: haar ideale man verschrompelt uiteindelijk altijd weer tot een hoopje smeulende teleurstelling. Hoe pijnlijk.

<u>Poëzie</u>

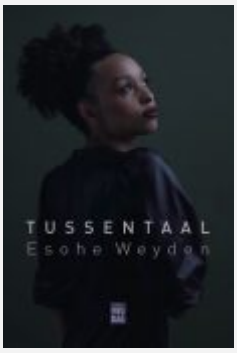

– *Esohe Weyden* is een jonge spoken word-dichteres, presentatrice, en rechtenstudente uit Antwerpen. "Ik word vaak vergeleken met de Amerikaanse dichteres Amanda Gorman," vertelt ze in een interview. "Tot op zekere hoogte begrijp ik dat, zeker nadat ik op de nationale feestdag mocht optreden. Alleen dicht zij over maatschappelijke thema's, en ik over persoonlijke." Met haar eerlijke pen probeert ze te verwoorden hoe zij in de tegenstelling van haar gedachten en leefwereld op zoek gaat naar verbinding. ***Tussentaal*** is haar debuutbundel. Daarin neemt ze je op ritmische wijze mee in haar grote twijfels, openhartige bekentenissen en dansende gedachtenspinsels. "Poëzie die schreeuwt om te worden voorgedragen, maar ook smacht om te worden gelezen."

– ***Trapezista*** is de 4e dichtbundel van *Anne van Amstel,* een dichtbundel die leest als een novelle, en als een mengeling van een circusdroom en alledaags leven. De hoofdpersoon verheft zich in de nok van het circus boven het publiek en laat op eenzame hoogte haar kunsten zien. Maar tegelijkertijd snakt ze naar contact en zinnelijke verbinding. Daarvoor is het nodig 'met twee benen op de grond te staan', met de onvermijdelijke risico's en angsten die dit met zich meebrengt. *Anne van Amstel* is naast dichteres ook gezondheidszorgpsychologe.

<u>Verhalen</u>

– ***De rozentuin*** bevat een selectie van 20 verhalen, die *Maeve Brennan* schreef in de jaren vijftig en zestig en waarmee ze definitief haar reputatie als begenadigd schrijfster vestigde. Ierland is het decor van vijf verhalen. Het land vertegenwoordigt haar jeugd, waarin ze leed onder de vaak schokkende gebeurtenissen van de vrijheidsstrijd waaraan haar ouders actief deelnamen. De mensen zijn arm en de kerk domineert de samenleving. Maeve Brennan beschrijft het gedrag van alle, meestal ongelukkige, gekwelde personen trefzeker en met mededogen. In de Amerikaanse verhalen gaat het om totaal andere mensen, die meestal rijk zijn en vrij. Het gaat op een uiterst subtiele manier om machtsstrijd: tussen

personeel en bazen, tussen man en vrouw, tussen vrouwen onderling. Ze laat zien hoe ingewikkeld een relatie kan zijn.

– In 1993 verliet de van oorsprong Kroatische schrijfster *Dubravka Ugresic* noodgedwongen haar geboorteland. Ze schreef kritisch over de burgeroorlog en het nationalisme in Kroatië en Servië. Een paar jaar later verstigde ze zich in Amsterdam. ***Museum van onvoorwaardelijke overgave*** verscheen als eerste in het Nederlands, in 1997. Het is een verzameling autobiografische verhalen, die zo bejubeld is en weer vergeten dat de bundel recent opnieuw is uitgegeven. Gesprekken, vooral met haar moeder in Zagreb, indrukken, citaten en persoonlijke mijmeringen – bij elkaar vormen ze een poëtisch monument waarin de wereld van het voormalige Joegoslavië wordt opgeroepen. Herinneringen krijgen hun plaats als foto's in een album.

Non-fictie

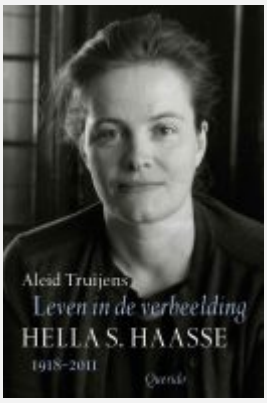

– *Aleid Truijens* werkte ruim zeven jaar aan haar biografie over *Hella Haasse*. Daarvoor kreeg ze de medewerking van de erfgenamen en toegang tot het gehele literaire en persoonlijke archief. ***Liefde in verbeelding, Hella Haasse (1918-2011)*** is een monumentale en rijk geïllustreerde biografie geworden, waarin de schrijfster ervan laat zien hoe sterk Hella Haasses leven en haar werk verweven zijn. Het meisje, dat werd geboren in voormalig Nederlands-Indië en dat op haar 20e naar Nederland verhuisde, ontwikkelde tot de grootste schrijfster uit ons taalgebied, 'de Grote Een onder de schrijfsters' noemt Aleid Truijens haar in een interview in Trouw. De brieven, egodocumenten en gesprekken die zij voerde met mensen die Hella Haasse persoonlijk kenden, leverden opmerkelijke nieuwe informatie op. Hella Haasse mocht dan een zondagskind lijken, zelf vond ze haar leven verre van gemakkelijk, en hoewel ze financieel onafhankelijk was, feministe wilde ze niet genoemd worden. Alleen in haar verbeelding voelde ze zich thuis.

Interview in Trouw: https://www.trouw.nl/cultuur-media/hella-haasse-de-grande-dame-van-de-literatuur-wilde-niets-met-feminisme-te-maken-hebben~bd457d77/

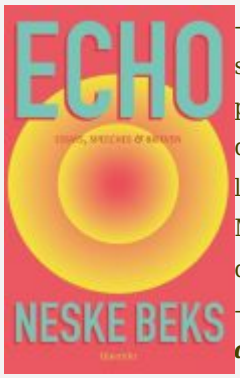

– ***Echo*** van *Neske Beks* is vernoemd naar het gedicht *Echoes* van de Caraïbisch-Amerikaanse schrijfster Audre Lorde. Hierin legt de Nederlandse schrijfster genadeloos haar vinger op een zere plek: niet alleen is de witte blik in onze samenleving nog steeds dominant, Zwarte vrouwen delven dubbel het onderspit: ze zijn niet wit en ze zijn geen man. In persoonlijke essays, speeches en brieven laat Neske Beks zien hoe stelselmatig het niet gezien en gehoord worden is. Terwijl Toni Morrison, Maya Angelou en Gloria Wekker echoën in haar hoofd, wrijft ze zout in de wonden – steeds met het doel tussen zwart en wit een brug te slaan, en de zwarte vrouwelijke stem glashelder te laten klinken.

– *Sytske van Koeveringe* (1988) is beeldend kunstenares en schrijfster. In ***Vrouw doet dit, dat*** grijpt ze terug op dagboekschrijven nadat ze de diagnose borstkanker heeft gekregen. Toen ze de dagboeken van Susan Sontag ontdekt had, beseft ze dat dagboekschrijven iets is wat mag bestaan en serieus wordt genomen, ook in de literaire wereld. Door het schrijven probeert Sytske van Koeveringe grip te krijgen op de totale absurditeit van het bestaan en haar ziekte, en zonder zich iets aan te trekken van bestaande literaire conventies. Het is een hoofdkussenboek omdat het vol wijsheid staat, vol waarheid zit, troost biedt, aan het denken zet. Een boek waarin de liefde voor het ambacht dat schrijven is centraal staat, het onderzoeken van en verzamelen rondom een onderwerp door het van zoveel mogelijk kanten te bekijken en de 'waarheid' in het midden te laten.

Activiteiten in Utrecht en daarbuiten:

– Op 9, 10 en 11 maart komen de drie dames van *Maatschappij Discordia* weer naar Theater Kikker, met hun (inmiddels 11e) ***Weiblicher Akt 11: Love Sontag.*** Ze hebben zich dit keer laten inspireren door het werk en leven van schrijfster, filosofe en activiste *Susan Sontag.* Ze zoeken een antwoord op de vraag: is 'de liefde' meer dan een beeld waardoor we massaal misleid worden? En bestaat 'de liefde' wel? Deze vraag dringt zich op bij Susan Sontag. Haar leven begon met een moeizame liefdesrelatie met een alcoholistische moeder en een vader die sterft als ze nog maar drie jaar oud is. Op haar 17e was ze al getrouwd en na een pijnlijke scheiding volgt een nogal turbulent liefdesleven met zowel mannen als vrouwen, waar ze mee worstelde omdat ze haar biseksualiteit lang verborgen wilde houden. Niet alleen in haar dagboeken met bespiegelingen over dit persoonlijke leven maar ook in al haar andere werk is ze onophoudelijk bezig met de kloof tussen voorstelling en waarheid, tussen het beeld en de werkelijkheid. Heel erg warm aanbevolen!!

Meer info: https://www.theaterkikker.nl/agenda/weiblicher-akt-11-love-sontag-24343

– In museum De Pont opent de Amerikaanse ***Kara Walker*** in haar eerste grote solotentoonstelling in Nederland haar privéarchief met ruim 650 tekeningen. *A Black Hole Is Everything a Star Longs to Be* presenteert deze tekeningen samen met nieuwe werken en een serie animatiefilms. Kara Walker maakt confronterende kunst; ze baarde in 1994 opzien met grote silhouet-knipsels. In provocerende en obscene maar esthetisch aantrekkelijke werken op papier brengt ze racisme, gender, seksualiteit en geweld in beeld. Tekenen en het geschreven woord zijn voor haar de perfecte uitingen voor satire en karikatuur. Haar thema's zijn de Amerikaanse geschiedenis, van de slavernij tot het presidentschap van Barack Obama en ze daagt daarbij de kijker uit om vraagtekens te plaatsen bij gevestigde opvattingen en diepgewortelde mythen. In haar analyses onderzoekt ze het ontstaan van collectieve zelfbeelden en ook haar eigen identiteit.

Maar info: https://depont.nl/tentoonstelling/kara-walker en https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2418152-deze-kunst-is-pijnlijk-om-te-maken-en-oncomfortabel-om-naar-te-kijken

– Een uitstapje buiten onze grenzen naar de Glyptotek in Kopenhagen. Daar is t/m eind juli de tentoonstelling te

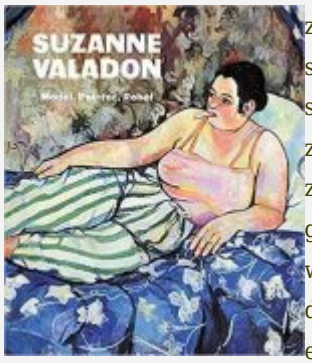

zien ***Suzanne Valadon: Model, Painter, Rebel***, een titel die gelijk een mooi haar kunstleven samenvat. Als kind van een ongehuwde wasvrouw werd ze om in haar onderhoud te voorzien schildersmodel. Zo leerde ze kunstenaars kennen, wilde niet alleen ondergeschikte minnares zijn, maar onafhankelijk zijn en begon zelf te schilderen (autodidacte). Even compromisloos was ze in haar onbeschaamde portretten en naakten van zelfverzekerde vrouwen met sterke, gewelfde lichamen. Met donkere kenmerkende contouren en felle kleuren, met humor en durf worstelde ze met thema's die vandaag de dag nog steeds debat uitlokken: vrouwelijk verlangen, de conflicten van huwelijk en moederschap, en de manier waarop vrouwen zelf hun lichaam ervaren. Kortom: als je toevallig in de buurt ben, gaat dat zien!

Meer info: https://www.glyptoteket.com/exhibition/suzanne-valadon/

– Extra informatie: de tentoonstelling over Artemisia Gentileschi in Rijksmuseum Twenthe en die over Frida Kahlo in het Drents Museum zijn allebei verlengd, t/m 27 maart, resp. 18 april.

Bibliotheeknieuws:

– In maart zal de bibliotheek gewoon open zijn op de aangegeven tijden. Iedereen die wil komen rondkijken en/of boeken lenen en terugbrengen is van harte welkom.

– Jonna en Gianna zijn sinds een paar maanden elke 3e zaterdag van de maand op de Gansstraat bezig met de catalogus verder op orde krijgen. De bieb is dan dus ook open. Ondertussen smeden ze allerlei plannen voor activiteiten, o.a. voor de 900 jaar Utrecht-viering

Nieuwe boeken in de bibliotheek

Leven in de verbeelding. Hella Haasse, biografie door Aleid Truijens, *Werelden uit elkaar* van Julia Franck, *Dames in zwaar weer* van Nienke van Opstal, *Hier zijn leeuwen* van Katerina Poladjan, *Clarice Lispector,* biografie door Benjamin

Moser, *Alexandra* van Lisa Weeda.

Nieuwe recensies van deze maand als link bijgevoegd:

https://vrouwenbibliotheek.nl/2022/02/03/de-kracht-van-breien-door-loretta-napoleoni-2/
https://vrouwenbibliotheek.nl/2022/02/05/wij-kunnen-dit-door-nelleke-noordervliet/
https://vrouwenbibliotheek.nl/2022/02/07/roerige-tijden-door-ingrid-winterbach/
https://vrouwenbibliotheek.nl/2022/02/09/storegga-door-elisabeth-filhol/
https://vrouwenbibliotheek.nl/2022/02/17/duet-door-ilse-josepha-lazaroms/
https://vrouwenbibliotheek.nl/2022/02/25/matrix-door-lauren-groff/
https://vrouwenbibliotheek.nl/2022/02/27/mary-door-anne-eekhout/

De **leenbijdrage voor 2022** *is opnieuw vastgesteld op* **€ 26,-.** Je kunt hiervoor onbeperkt boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn.
Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken.
We hebben een **nieuw banknummer NL18 RABO 0366 0430 05** ten name van *Stichting Es Scent ovv naam en* ***'leenbijdrage 2022'****.* Meer overmaken om de vrouwenbibliotheek extra te ondersteunen mag natuurlijk altijd. Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek, met een startbedrag van € 5,- per kalenderjaar.

Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden en veel recensies, de nieuwsbrief is ook te lezen via onze website.

Marjolein Datema Utrecht, 28 februari 2022